

Історично-правові та методологічні аспекти наукового пізнання функціонального призначення національної поліції

Ігор Софина

аспірант,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: SofynaIV@krok.edu.ua,

ORCID: 0000-0002-4876-5024

Вікторія Корольова

к.ю.н., доцент, професор кафедри державно-правових дисциплін,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: ViktoriyaV@krok.edu.ua,

ORCID: 0000-0003-2998-6144

Що історико-правові, що методологічні питання повинні бути враховані в дослідженні такого важливого питання, як наукове пізнання функціонального призначення Національної поліції України, бо, реформуючи поліцію, законодавець повинен врахувати і історичний досвід її діяльності, з розумним використанням всіх наукових методів [1].

Правоохоронні органи, вкупі з поліцією, завжди виступали у ролі елемента забезпечення безпеки держави. Саме тому з настанням нових економічних формацій та в залежності від змін у суспільстві різноманітних держав дані органи постійно прилаштовувалися до таких вимог. Подивимось на історичний аспект даного питання.

Концепція поліцейських сил Римської імперії як органу з питань захисту правопорядку і дотримання законів впливає з формулювання «охорона миру та спокою». Тому великий вплив мала знаменита преторіанська гвардія. З урахуванням величезних розмірів імперії саме армія завдяки своїй чисельності забезпечувала безпеку суспільства та самої держави. Міські наглядачі наймалися пересічними громадянами для підтримки порядку - подібне було і в самому Римі. Магістрати ж разом з прокуратором із судових виконань і квесторами розслідували злочини [3].

У Франції, батьківщини слова «поліція», вона теж з'явилася далеко не одразу. Справами правопорядку займалися призначені королем Маршал Франції та Констебль Франції, немало залежало і від кардинала. Лише наприкінці 17 століття почала функціонувати Національна жандармерія - для охорони столиці - Парижа. А в 10 столітті для робітників поліції придумали форму, і з того часу поліціанти ходять у спеціальній формі, визначеній законодавством певної держави [2].

Правоохоронна система США довгий час не мала спеціального органу, тому все робилося силами самих штатів та небайдужих громадян, і лише з закінченням Громадянської війни поліція стала повноцінною поліцією і взагалі з'явилася на світ, причому стала воєнізованою, зі спеціальними рангами та званнями для вищестоячих і нижчестоячих за певними посадами, а також вже за наявності спеціального одягу. Це стосується промислової Півночі, ще

більше - реконструйованого Півдня, чого не сказати про Захід Штатів, який і тоді не був повністю засвоєний поселенцями, так і зараз. Там правопорядок забезпечується шерифами, яких наймають місцеві жителі і яким часто допомагає армія. Громадські установи доповнюються приватними контрактниками, як, наприклад, у Національному детективному агентстві Пінкертона, яке бере на роботу до себе громадян, бізнесменів, місцевих і федеральних чиновників. Чисельність цього агентства часто перевищує число армії Штатів. Останніми роками, у вигляді додатку до основних федеральних сил, створюються додаткові поліцейські організації для захисту визначених урядами штатів територій. Ці райони називаються районами попередження злочинів або районами безпеки [3].

Лише наприкінці 19 століття - на початку 20 століття поліція отримала нові повноваження, додатково до охорони вулиць: вона почала робити списки злочинців, виявляти їх, передавати до суду після зібрання доказів, застосовувати і дактилоскопію. З появою тоталітарних держав - комуністичного СРСР, нацистської Німеччини, фашистської Італії - поліція набуває надзвичайних повноважень з двох боків: з одного боку, придушення та знищення будь-якої опозиції всім цим режимам, а з іншого - знищення або принаймні замороження злочинності, яка додатково могла б дестабілізувати суспільство (яка зросла після революцій та Першої світової війни). Тому поліція і отримала надзвичайні повноваження, підпорядковувалася «вождю», часто зневажала визначеними законом процедурами у провадженнях [4].

Хоч і цих режимів вже і існує, але функції того часу у поліції збереглися. Прикладом можуть слугувати сучасні Туркменістан, Китай, Куба, де боротьба з криміналітетом, «злочинцями в законі», організованою злочинністю зробилися цілком номер один для нормального існування суспільства. Подібна боротьба є і в Україні, де не просто така боротьба розпочалася ще 2016 року, а й продовжується в умовах повномасштабної війни з РФ, навіть посилюючись. Також слід говорити і про величезну роль централізації та підпорядкування поліції державі, яка визначає роль поліції законодавчо, дає повноваження або змінює їх певним чином. Ще поліція тепер повноцінно займається найрізноманітнішими злочинцями, навіть в світовому масштабі через міжнародний розшук [1].

Ми можемо зробити такий висновок: поліцейські органи виконують одну з найважливіших функцій в усіх країнах світу з обмеженою правоохоронною функцією. Так як насильство і сильна поліція виступають завжди головним засобом для підтримки владних повноважень усіх політичних режимів, тому і завдання поліції та способи її застосування мають тільки каральну направленість. Такими самими є ще тенденції розвитку поліцейських формувань [4].

Як видно, органи поліції держав з обмеженою правоохоронною функцією цілком нормально інтегруються в систему органів державної влади та одночасно не можуть використовуватися повністю в умовах демократії за її постулатами, так само як і правові підстави, організаційно-управлінські моделі їхньої роботи.

Як висновок ми можемо сказати наступне: ми розглядали історію поліції для розуміння її головного функціонального призначення в історичному аспекті

для подальшого вдосконалення поліції України; також для того, щоб історичні знання застосувати разом з правовими та з чинними методами - історичним, порівняльним, логічним. І тільки тоді ми зможемо чітко визначити поняття функціонального призначення поліції та вдосконалювати поліцію.

Список використаних джерел

1. Басай В. Д. *Судові та правоохоронні органи України Івано-Франківськ, 2020. – 820 с.*
2. Загуменна Ю. О. *Правоохоронні органи: поняття, ознаки, функції, особливості діяльності. Право і безпека. 2020. № 3 (35). С. 156–159.*
3. Кобзар О. Ф. *Підходи щодо визначення поняття правоохоронної функції держави. Юридична наука. 2022. № 9. С. 7–13.*
4. Корнієнко М. В. *Правоохоронна діяльність: адміністративно-правовий аспект. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2021. Випуск 3. Т. 2. С. 34–36.*